

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук

Ринденко Наталії Миколаївни

на дисертаційну роботу

Ісаєвої Ілони Фадеївни

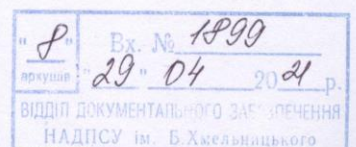
«Професійна підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини»,

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук

за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

1. Актуальність теми дисертаційного дослідження Ісаєвої І. Ф. зумовлена тим, що інтеграція українського прикордонного відомства в єдине європейське безпекове поле, в систему Інтегрованого управління кордонами висуває нові вимоги щодо професійної компетентності фахівців з охорони кордону, а саме: виконання професійних обов'язків за загальноєвропейськими стандартами, участь у спільних операціях з персоналом прикордонних відомств інших країн, висока професійна мобільність, спілкування однією мовою, відповідність єдиним етичним нормам, дотримання основоположних прав людини. З огляду на це очевидною стає вирішальна роль якісної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України з урахуванням прогресивних європейських практик, посилення співпраці з міжнародними партнерами, налагодження діалогу культур і стабільності світу, що актуалізує вивчення й узагальнення європейського, у тому числі німецького досвіду підготовки фахівців з охорони кордону з метою використання його передових ідей для розбудови вітчизняної системи підготовки прикордонників.

Результати теоретичного аналізу сучасних наукових розвідок дали змогу здобувачці встановити, що до цього часу окремого комплексного порівняльно-педагогічного дослідження професійної підготовки персоналу Федеральної поліції Німеччини не було проведено.

Відзначимо, що актуальність дослідження Ісаєвої І. Ф. зумовлена низкою суперечностей, які, на думку авторки, виникають між: потребою суспільства і ДПСУ у висококваліфікованих фахівцях з охорони державного кордону, здатних до професійної діяльності відповідно до кращих європейських практик, та недостатнім рівнем упровадження інноваційних ідей у професійній підготовці персоналу прикордонного відомства; необхідністю критичного аналізу зарубіжного досвіду професійної підготовки охоронців кордону, зокрема Німеччини, та недостатнім рівнем його системного осмислення й узагальнення у вітчизняній педагогічній теорії і практиці; необхідністю запровадження інноваційних форм і методів професійної підготовки персоналу ФПН і станом цього процесу в навчальних закладах ДПСУ; потребою в оновленні програм підготовки персоналу ДПСУ з урахуванням досвіду ФПН та вимог Європейської мережі партнерських академій і недостатньою фаховою готовністю науково-педагогічних працівників навчальних закладів ДПСУ до цього; потребою в упровадженні позитивного німецького досвіду, з одного боку, та недостатністю порівняльно-педагогічних досліджень з його вивчення й узагальнення у системі професійної підготовки персоналу ДПСУ, з іншого.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертаційному дослідженні. Аналіз основного змісту дисертації дає підстави стверджувати: здобувачкою правильно обрані об'єкт, предмет, мета дослідження, що дозволило чітко визначити завдання, виконати їх у повному обсязі, про що свідчать отримані результати, сформульовані висновки і рекомендації. Результати дослідження поетапно висвітлено в 23 наукових публікаціях авторки, з них: 6 наукових статей (1 – у співавторстві) – у фахових виданнях України в галузі педагогіки, 5 статей – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз даних, 1 стаття – у періодичному виданні іноземної держави, 9 публікацій (1 – у співавторстві) апробаційного характеру, 2 наукові праці додатково відображають результати дослідження.

У роботі відображено результати детального опрацювання літературних джерел (292 найменувань), зокрема 159 – іноземними мовами, що свідчить про всебічний аналіз здобувачкою досліджуваної проблеми.

Здобувачкою чітко визначено нормативну базу, методологічні та теоретичні основи науково-педагогічного пошуку.

3. Оцінка змісту та завершеності дисертації. Структура дисертаційного дослідження І.Ф. Ісаєвої зумовлена його змістом та авторським баченням. Дисертаційне дослідження складається зі вступу, трьох розділів, кожний з яких характеризується певним внеском у розвиток теорії і методики професійної освіти, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, який налічує 315 найменувань, і 17 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 294 сторінки друкованого тексту, основний зміст викладено на 168 сторінках. Роботу ілюстровано 12 таблицями і 2 рисунками.

Перший розділ дисертаційного дослідження присвячено висвітленню стану вивчення проблеми професійної підготовки персоналу поліцейських відомств Німеччини у психолого-педагогічних дослідженнях. Заслужують на увагу здійснений авторкою ретроспективний аналіз становлення та розвитку Федеральної поліції Німеччини, окреслені специфіка добору та професійно-особистісні вимоги до персоналу Федеральної поліції Німеччини.

У другому розділі дисертанткою подано загальну характеристику організації професійної підготовки персоналу Федеральної поліції Німеччини, описано етапи підготовки, особливості змісту теоретичної та практичної підготовки, проаналізовано форми, методи і навчально-методичне забезпечення. Цікавим з практичної точки зору є запропоноване авторкою структурування професійної підготовки персоналу, здійснене на основі аналізу педагогічної літератури, освітніх програм та навчальних планів, відповідних розпоряджень Міністерства внутрішніх справ ФРН, а також практичної діяльності закладів освіти, які забезпечують професійну підготовку зазначеного персоналу. Особливого схвалення заслуговує

детальна характеристика базових складових організаційної структури професійної підготовки.

У третьому розділі дисертанткою здійснено порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців у сфері охорони кордону України та ФРН. Не можемо оминати увагою чітке виділення авторкою критеріїв порівняння (цільовий, нормативно-правовий, організаційний, змістовий, технологічний), на основі яких були виявлені спільні та відмінні ознаки підготовки персоналу українського прикордонного відомства та ФПН. Є всі підстави для схвальної оцінки визначення авторкою перспективних шляхів реалізації прогресивних ідей німецького досвіду підготовки в практиці професійної підготовки персоналу Держприкордонслужби України та обґрунтування методичних рекомендацій щодо імплементації зазначеного досвіду в Україні. Зокрема, авторка пропонує здійснювати таку імплементацію у практиці професійної підготовки персоналу на чотирьох рівнях: міжвідомчому, організаційному, змістовому, педагогічному, дослідницькому.

Загальні висновки в цілому адекватно відображають зміст виконаного дослідження, а додатки його коментують, доповнюють та сприяють повноті сприймання основного тексту.

4. Наукова новизна і достовірність наукових положень дисертаційної роботи. У загальному відзначимо високий науковий і методичний рівень дисертаційного дослідження Ісаєвої Ілони Фадеївни. Дисертація відзначається науковою новизною і практичною значущістю отриманих результатів, серед яких у педагогічній теорії:

уперше здійснено комплексний порівняльно-педагогічний аналіз професійної підготовки охоронців кордону в Німеччині та Україні й окреслено можливості імплементації прогресивних ідей німецького досвіду для вдосконалення професійної підготовки персоналу ДПСУ з метою наближення її до європейських і світових стандартів; здійснено структурування організації професійної підготовки персоналу нижчої,

середньої та вищої ланок ФПН, складовими якої є цільовий, змістовий, процесуальний, інституційний і діагностично-результативний блоки;

удосконалено зміст понять «система професійної освіти персоналу поліцейських відомств Німеччини» (формування професійних компетентностей та розвиток ціннісних орієнтацій персоналу поліцейських відомств Німеччини для виконання функціональних обов'язків, визначених законодавством та іншими нормативними документами), «професійна підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини» (структурована за рівнями професійної освіти підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини нижчої, середньої та вищої ланок відповідно до освітніх програм і навчальних планів за визначеними компетентностями);

подальшого розвитку набули ідеї щодо особливостей добору та професійно-особистісних вимог, що висуваються до поліцейських службовців ФПН на сучасному етапі; можливих шляхів упровадження німецького досвіду в практику професійної підготовки персоналу ДПСУ, а також положення щодо реалізації компетентнісного підходу в професійній підготовці персоналу ДПСУ.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що:

удосконалено структуру і зміст навчальних дисциплін «Практичний курс німецької мови», «Вогнева підготовка», «Теорія і практика перекладу з німецької мови», «Лінгвокраїнознавство країн основної іноземної мови (німецької)», «Спеціальний переклад (німецька мова)», «Фізична підготовка, особиста безпека та застосування сили», «Іноземна мова за професійним спрямуванням (німецька)», а також навчально-методичне забезпечення, що містить робочі програми зазначених навчальних дисциплін, методичні рекомендації для проведення практичних і семінарських занять, індивідуальної та самостійної роботи, питання до підсумкового контролю, основну та додаткову літературу, проблемно-логічні завдання тощо;

розроблено німецько-український тематичний словник «Федеральна поліція Німеччини – структура, призначення, функції, підготовка

персоналу», призначений для використання під час практичних занять, індивідуальної та самостійної роботи курсантів;

опрацьовано методичні рекомендації науково-педагогічним працівникам щодо врахування німецького досвіду в практиці професійної підготовки персоналу Державної прикордонної служби України.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Національної академії Національної гвардії України (акт реалізації від 9.09.2020), Військової академії м. Одеса (акт реалізації від 5.10.2020), Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (акт реалізації від 12.11.2020), Головного центру підготовки особового складу Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота (акт реалізації від 18.11.2020).

Заслуговує на позитивну оцінку логічність викладу змісту дисертаційного дослідження Ісаєвої Ілони Фадеївни, його завершеність у цілому. Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано повністю, мета досягнута, сукупність отриманих наукових положень має важливе значення для професійної педагогіки.

5. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Відзначаючи позитивні напрацювання та здобутки дисертантки під час вирішення досліджуваної проблеми, вважаємо за доцільне звернути увагу на певні *дискусійні моменти та недоліки*, які визначаємо у якості побажань:

1. Вважаємо, що поглибленню і збагаченню змісту дослідницьких матеріалів могло б сприяти висвітлення особливостей професійної підготовки фахівців з охорони кордону Німеччини в умовах пандемії та введення карантинних обмежень.

2. На наш погляд, поза увагою авторки залишилися суб'єкти професійної підготовки персоналу Федеральної поліції Німеччини (викладачі, інструктори, модератори, координатори підготовки). Цікаво було б ознайомитись із кваліфікаційними вимогами та організацією професійного

розвитку викладачів, які здійснюють практичну та фахову підготовку в навчальних закладах Федеральної поліції Німеччини.

3. У першому розділі авторкою здійснено ретроспективний аналіз становлення та розвитку професійної підготовки персоналу Федеральної поліції Німеччини. Проте, на нашу думку, дослідження виграло б та набуло би більшої доказовості якби авторка запропонувала власну періодизацію розвитку та становлення професійної підготовки.

4. На наш погляд, цінність дисертаційного дослідження посилило б представлення дисертанткою не лише переваг професійної підготовки персоналу Федеральної поліції Німеччини, а й проблематики як у баченні німецьких науковців, так і в авторському виконанні. Такий аналіз допоміг би уникнути можливих прогалин в українській правоохоронній освіті в процесі її адаптації до світових стандартів підготовки фахівців правоохоронних органів.

5. Вважаємо, що робота значно виграла б, якби авторка подала більш деталізовані навчальні плани та програми, за якими здійснюється підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини, а також сценарії ситуативних тренінгів. Це дозволило б створити більш повне уявлення щодо проведеного дослідження.

6. Висновки щодо відповідності дисертаційного дослідження чинним вимогам. У цілому, дисертаційна робота Ісаєвої Ілони Фадеївни безсумнівно є самостійною і цілком завершеною працею; характеризується актуальністю, науковою новизною, теоретичною і практичною значущістю; містить значні наукові доробки, нові, раніше незахищені наукові положення й обґрунтовані висновки. Результати дослідження є раціональними для удосконалення професійної підготовки персоналу ДПСУ. Висловлені зауваження та побажання носять, в основному, дискусійний характер, а тому суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку роботи.

За науковим рівнем дисертаційне дослідження на тему «**Професійна підготовка персоналу Федеральної поліції Німеччини**» відповідає

вимогам пунктів 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій» та паспорту спеціальності 13.00.04 – «Теорія і методика професійної освіти», а її авторка – Ісаєва Ілона Фадеївна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук, заступник начальника відділу – голова циклової комісії іноземної мови та гуманітарних дисциплін відділу циклових комісій центру підготовки молодших інспекторів Головного центру підготовки особового складу Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота

Н. М. Ринденко

Засвідчую:

Начальник Головного центру підготовки особового складу Державної прикордонної служби України імені генерал-майора Ігоря Момота кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник полковник

Д. М. Коцербуба

«28» квітня 2021 року

